

Beton-positivisme

Under den mystificerende overskrift "Bred koalition vil fremme evidens-tænkning", trækker Mandag Morgen som en lejlighedsvis forbavsende tanketom tænketank fagforeninger rundt i evidens-manegen.¹⁾

I en såkaldt koalition med faglige organisationer blandede Tænketanken Mandag Morgen ("førende på den offentlige sektor") først på året en cocktail bestående af velfærd og lægevidenskab, som under overskriften "evidens" blev overført til intet mindre end hele velfærdsområdet.²⁾

Normalt betyder en koalition et samarbejde mellem to eller flere politiske partier eller et forbund mellem to eller flere magter baseret på fælles interesser og mål. Helt andre sammenhænge end naturvidenskab, som en objektiv og værdifri form for virksomhed. Anyway, én af Mandag Morgens "centrale pointer" med naturvidenskabelligørelsen af velfærdsområdet er, at "de offentligt ansattes fagforeninger med stor fordel kan gøre debatten om evidensbaseret velfærd til deres hjemmebane." I forbindelse med koalitionspræsentation af deres (forhandlings?) resultater udtaler repræsentanter for SL og FTF (en tidligere DKP'er og en tidligere KAP'er) da også, at "tankegangen er en vinderdagsorden for vores medlemmer."

SL-ex-DKP'eren har dog visse problemer med sit bagland. De menige medlemmer går nemlig rundt og bilder sig ind, at de gør et godt stykke arbejde. Og hvad der er endnu værre, mange af dem går rundt og mener, at det er dem som personer der betyder noget. Og ikke, som det korrekte svar er, at det er den anerkendte og godkendte metode, der er afgørende.

Kollegaen, FTF-ex-BUPL-KAP'eren, glæder sig fromt over at være med til at støtte *produktudviklingen* af velfærdsstaten. Som modtageren af en udbragt pizza er velfærdsrådets (for)brugere nogle der passivt skal modtage en ydelse. I hvert fald er FTF-ex-BUPL-KAP'eren på bedste Handelshøjskole-maner "optaget af, hvordan vi kan udvikle *den ydelse*, der ligger til grund for vores arbejde."

Det skrives, at "de faglige organisationer er meget opmærksomme på, at deres menige medlemmer ikke nødvendigvis er lige så begejstrede for evidens-tankegangen som hovedkvartererne".

De lider af det, der i fagforeningsfolkenes kommunistiske fortid hed "falsk bevidsthed". Og hvordan bankes sådanne falsk bevidste fodfolk så på plads? Rigtigt gættet, ved at de faglige ledere må stå frem som avantgarde: "de styrende folk i de faglige organisationer må påtage sig en avantgarderolle", som SL-ex-DKP'eren formulerer det (forbavsende hvor denne tankegang minder om tidligere tiders "proletariatets diktatur").

Nu, hvor vi er ved fortiden, Mandag Morgen bør iværksætte nogle skolingskurser af fagforeningsfolkenes, så de kan fremstå med bare et minimum af videnskabelig facade. SL-ex-DKP'eren må eksempelvis stramme evidens-ballerne, hvis han vil tages alvorligt af ikke Partiets Centralkomite, men Nordisk Campbell Center. Den pågældende fagforeningskommissær, og i egen opfattelse del af en avantgarde, karakteriserer f.ex. hans fagforeningsområde uvidenskabeligt som værende "de frække unger", der koster det hvide ud af øjnene.

"Evidens har mange rivaler", hedder en overskrift og en figur i Ugebrevet Mandag Morgen. En af "rivalerne" hedder *Værdier*, en anden *Vurderinger* og en tredje *Lobbyister og pressionsgrupper*. Og så er der angiveligt også "en grundlæggende anti-positivistisk holdning" på spil – folk med en anden opfattelse af videnskab end den evidenserne står for (i kommunist-dagene blev sådanne afvigere fra den rene linje betegnet som revisionister).

Koalitionen betegner deres manifest som et debatoplæg, men har på forhånd afskåret sig fra debat ved at indkalde en kommentar fra forskningschef Niels Ploug, Socialforskningsinstituttet. Selv om denne er opmuntret over, "at evidens-tænkningen er på fremmarch", er han også enig med koalitionen i, at der vil være *modstand* mod den opfattelse, at man som i tilfældet med "medicinsk mekanik" kan give stringente svar på, hvordan social indgriben over for mennesker virker, fordi de sociale problemer er større og mere komplekse. En sådan *modstand* skyldes ifølge forskningschefen uden tvivl "en grundlæggende anti-positivistisk holdning". Så er det lissom sat på plads: konkurre-

rende videnskabsopfattelser til den naturvidenskabelige er ikke seriøse alternative paradigmer, men "modstand".

Der er en særlig ironi knyttet til koalitionsens "debatoplæg". Forordet er nemlig signeret af Mandag Morgen-stifteren, chefredaktør Erik Rasmussen, der må betragtes som en af evidensstankens fornemste kritikere. Som formand for Patientstøtteudvalget i Kræftens Bekæmpelse er han ligefrem én af evidensernes "rivaler". Rasmussen har således i forbindelse med en alvorlig kræftlidelse personligt mødt den evidensbaserede kræftbehandling til overflod. Hans kritik i en af de sidste års væsentligste bøger om kræftbehandling og naturvidenskabeligt tunnelsyn, *Den dag du får kræft*, har som omdrejningspunkt, at godt nok kan den hjemlige kræftbehandling siges at være faglig kompetent. At de forskellige behandlingsmetoder forvaltes fagligt kompetent, er imidlertid ifølge Erik Rasmussen ikke tilstrækkeligt og hans hovedkritik er, at lægerne ikke kan klare den med at interessere sig for sygdommene. De må også interessere sig for patienterne som hele mennesker, bl.a. af den grund at patienternes aktive medvirken i behandlingen er en del af behandlingen og en god prognose.

Rasmussen ser ikke fremtidens forbedrede kræftbehandling i udviklingen af stadig mere raffinerede metoder til at brænde (strålebehandlinger), forgifte (kemokure) eller skære i patienterne (operationer). I stedet består udfordringen i "at forstå det enkelte menneskes behov og muligheder – at flytte fokus fra sygdom til patient." I den fremtidige udvikling er patienterne stadig mere vidende og krævende, hvorfor det er sådanne "nye patienter" der i samarbejde og dialog med lægerne kommer til at forme fremtidens sundhedsvæsen langt mere end politikerne (Erik Rasmussen: *Lægens blinde øje*. Samvirke, marts 2004).

Mandag Morgen-direktøren er en agtværdig "rival" til evidensstanken. Uanset at hans bog ligger nederst i hans eget hus' beton-positivistiske videnshierarki ("Anekdoter, historier, enkelt-sager osv"), og derfor bør "udgrænses", er den vigtig og ville, hvis lægerne fulgte op på dens kritik, forbedre kræftbehandlingerne mere end 500 evidensundersøgelser.

Mens evidensstankegangen generelt er af afgørende betydning for lægevidenskaben (store statistiske populationer og kontrolgrupper), så er den utilstrækkelig som rettesnor for behandlingen af den enkelte. Hvordan f.ex. gå fra den højeste vidensform i koalitionsens videns-hierarki (meta-studier, systematic reviews) og til den enkelte patient? Som Hegel har sagt, at gøre abstraktioner gældende overfor den enkelte er vold. I Erik

Rasmussens tilfælde havde lægerne (og deres review-læsning) ikke levnet ham mange chancer for at overleve den alvorlige kræft i halsen. Sammen med sin kone udviklede han imidlertid en overlevelsesstrategi, som bl.a. omfattede en række komplementære behandlinger. Og Rasmussen er stadig blandt os – og hans Hus da absolut værd at gæste. Huset Mandag Morgen er imidlertid som rævehulen et hus med mange ind- og udgange. Og jeg er langt fra sikker på, at fagforeningsfolkene har valgt den rette indgang. Personligt ville jeg nok foretrække at benytte nogle af direktørens huleindgange i stedet for at traske i sporene af et éndimensionelt og på længere sigt oplagt taberspor, som overførslen af det medicinske kontrolgruppedesign på hele velfærdsområdet må siges at være.

Albert Einstein er kendt for at have sagt, at ideer er vigtigere end viden. Det er også her Erik Rasmussen befinder sig. Således kunne man i januar måned se helsides annoncer i bl.a. Berlingske Tidende med kæmpeoverskriften "De ny vindere-strategier", som bygger på forskning af 150 virksomheder og som konkluderer, at det er *mønsterbryderne* blandt virksomhederne, der er fremtiden. Hvor evidenserne et andet sted i Huset taler om *oprydning i den ideoverflod*, der præger den offentlige sektor og *udgrænsning af viden*, der ikke er evidensbaseret, og tilmed på værste stormands-gale vis forestiller sig ophøjelsen af den lægevidenskabelige forskningsmetode til noget alle velfærdsstater globalt skal samarbejde om, så hylder Rasmussen paroler som "Globalisering handler om at styrke sin egen originalitet" og "Rigtige vindere konkurrerer ikke".

Interessant er også Ugebevets præsentation af David Bornstein og hans bog *How to Change the World: Social Entrepreneurs and the Power of New Ideas* ("Græsrodder skaber fremtidens innovation").

På trods af, at der i debatoplægget gøres opmærksom på, at evidensbaserede metoder er begrænset til at kunne svare på meget snævre spørgsmål, så blæses metoden op til at kunne bruges til at måle velfærden i samfundet som sådan. Denne extrapolerede og serielle atomiserede brug af lægevidenskabens kontrolgruppedesign på hele velfærdssamfundet er sociologisk set tanketom og tilmed et udtryk for en ubehagelig utopi. Folk der har læst ekstrem behavioristen B.F. Skinner's bog "Har vi råd til frihed?", vil vide hvad jeg taler om.

Benny Lihme

1. Ugebevet Mandag Morgen nr. 2, 17.1.2005.
2. Mandag Morgen: Virker velfærden – et debatoplæg om evidens og velfærd. 91 sider. 2004.